

teknik, vil det vistnok vanskeliggøre Forstaaelsen. Noget færre Figurer med en fyldigere Tekstforklaring vilde formentlig give Læseren mere Indsigt i Tankegangen, saa meget mere som Forfatterens Kendskab til det praktiske Liv sætter ham i Stand til at give virkelig illustrerende Eksempler — et Forhold, der paa flere Punkter er kommet Fremstillingen til gode.

En Bog som denne maa nødvendigvis omfatte store Dele af den økonomiske Teori, og den giver et godt Indtryk af de mange Problemer, der arbejdes med i Videnskaben i disse Aar. Af Enkeltheder skal her kun nævnes et Par, der illustrerer Faren ved i for høj Grad at bygge Ræsonnementerne paa Figurer. Om Dumping siges det i Tilknytning til Fig. 13, at Pris og Mængde i Indlandet bestemmes som ved almindeligt Monopol. Derudover vil man saa i Udlandet sælge saa meget, at Grænseomkostningen bliver lig Verdensmarkedets Frikonkurrencepris. Den ved Produktionsforøgelsen ændrede (in casu: forhøjede) Grænseomkostning maa imidlertid bevirke, at man nu i Hjemlandet begrænser sit Salg til det Punkt, hvor Grænseindtægten er lig den nye, højere Grænseomkostning.

Side 71 (Fig. 21) rejses det Spørgsmaal, om man kan reklamere med Fordel, naar Efterspørgselskurven er vandret. Figuren maa forstaaes saaledes, at der ved Reklamen opnaas større Salg og derved Mulighed for lavere Omkostninger; men naar Efterspørgselskurven virkelig er vandret (fri Konkurrence), kan man jo sælge saa meget, man vil, uden Reklame, fordi den enkeltes Udbud drukner i det store Fællesmarked.

— Der ligger et betydeligt sammenfattende Arbejde bag en Fremstilling som denne. Bortset fra den nævnte vel knappe Forklaring til en Del af de mange Figurer, er Bogen ogsaa skrevet saadan, at den formentlig kan læses af adskillige Ikke-Økonomer, og da den er den eneste danske Driftsøkonomi paa moderne Grundlag, vil den kunne have Interesse for Teknikere og andre driftsøkonomisk interesserede.

Thorkil Kristensen.

Marius Vibæk: DEN DANSKE HANDELS HISTORIE. Gyldendal. København 1932—1938. 467 Sider + Register.

Efter Direktør *Marius Vibæks* Død har Overlærer *Jens Vibæk* udgivet sin Fars efterladte Værk om den danske Handels Historie fra de ældste Tider til vore Dage. Da det er det første større Oversigtsværk paa dansk over vor Handels Historie, vil det allerede af den Grund kunne paaregne Interesse.

Desværre er der meget betydelige Anker at rette mod *Vibæks* Arbejde. Hvad selve Dispositionen af Værket angaar, undres man over, at Forfatteren ikke har fulgt den almindelige Tendens til i en historisk Fremstilling at lægge Hovedvægten paa den nyeste Tid. Afsnittet om Oldtidens Handel til og med Folkevandringstiden fylder 15 Sider, men hele Efterkrigstiden faar kun 28 Sider, hvoraf alene »Personalet« og »Uddannelse« tager de 3, medens et centralt Problem som Statsindgreb kun behandles paa een Side. Det er klart, at Bogen som Vejleder for denne ikke uvæsentlige Periode praktisk talt maa blive uden Værdi. For Krigstiden gælder noget lignende, idet dette Afsnit ogsaa er stedmoderligt behandlet. Om nogen virkelig Drøftelse eller blot Fremstilling af de Spørgsmaal, som er af fundamental Betydning for Forstaaelse af vort Samfunds og derunder ogsaa Handelens Kaar, kan der ikke blive Tale.

teknik, vil det vistnok vanskeliggøre Forstaaelsen. Noget færre Figurer med en fyldigere Tekstforklaring vilde formentlig give Læseren mere Indsigt i Tankegangen, saa meget mere som Forfatterens Kendskab til det praktiske Liv sætter ham i Stand til at give virkelig illustrerende Eksempler — et Forhold, der paa flere Punkter er kommet Fremstillingen til gode.

En Bog som denne maa nødvendigvis omfatte store Dele af den økonomiske Teori, og den giver et godt Indtryk af de mange Problemer, der arbejdes med i Videnskaben i disse Aar. Af Enkeltheder skal her kun nævnes et Par, der illustrerer Faren ved i for høj Grad at bygge Ræsonnementerne paa Figurer. Om Dumping siges det i Tilknytning til Fig. 13, at Pris og Mængde i Indlandet bestemmes som ved almindeligt Monopol. Derudover vil man saa i Udlandet sælge saa meget, at Grænseomkostningen bliver lig Verdensmarkedets Frikonkurrencepris. Den ved Produktionsforøgelsen ændrede (in casu: forhøjede) Grænseomkostning maa imidlertid bevirke, at man nu i Hjemlandet begrænser sit Salg til det Punkt, hvor Grænseindtægten er lig den nye, højere Grænseomkostning.

Side 71 (Fig. 21) rejses det Spørgsmaal, om man kan reklamere med Fordel, naar Efterspørgselskurven er vandret. Figuren maa forstaaes saaledes, at der ved Reklamen opnaas større Salg og derved Mulighed for lavere Omkostninger; men naar Efterspørgselskurven virkelig er vandret (fri Konkurrence), kan man jo sælge saa meget, man vil, uden Reklame, fordi den enkeltes Udbud drukner i det store Fællesmarked.

— Der ligger et betydeligt sammenfattende Arbejde bag en Fremstilling som denne. Bortset fra den nævnte vel knappe Forklaring til en Del af de mange Figurer, er Bogen ogsaa skrevet saadan, at den formentlig kan læses af adskillige Ikke-Økonomer, og da den er den eneste danske Driftsøkonomi paa moderne Grundlag, vil den kunne have Interesse for Teknikere og andre driftsøkonomisk interesserede.

Thorkil Kristensen.

Marius Vibæk: DEN DANSKE HANDELS HISTORIE. Gyldendal. København 1932—1938. 467 Sider + Register.

Efter Direktør *Marius Vibæks* Død har Overlærer *Jens Vibæk* udgivet sin Fars efterladte Værk om den danske Handels Historie fra de ældste Tider til vore Dage. Da det er det første større Oversigtsværk paa dansk over vor Handels Historie, vil det allerede af den Grund kunne paaregne Interesse.

Desværre er der meget betydelige Anker at rette mod *Vibæks* Arbejde. Hvad selve Dispositionen af Værket angaar, undres man over, at Forfatteren ikke har fulgt den almindelige Tendens til i en historisk Fremstilling at lægge Hovedvægten paa den nyeste Tid. Afsnittet om Oldtidens Handel til og med Folkevandringstiden fylder 15 Sider, men hele Efterkrigstiden faar kun 28 Sider, hvoraf alene »Personalet« og »Uddannelse« tager de 3, medens et centralt Problem som Statsindgreb kun behandles paa een Side. Det er klart, at Bogen som Vejleder for denne ikke uvæsentlige Periode praktisk talt maa blive uden Værdi. For Krigstiden gælder noget lignende, idet dette Afsnit ogsaa er stedmoderligt behandlet. Om nogen virkelig Drøftelse eller blot Fremstilling af de Spørgsmaal, som er af fundamental Betydning for Forstaaelse af vort Samfunds og derunder ogsaa Handelens Kaar, kan der ikke blive Tale.

Ej heller for den nærmeste Førkrigstid er Skildringen tilfredsstillende. Den er i betænkelig Grad blevet til Storhandelens og de store Mænds Historie, hvortil al anden Udvikling sættes i Relation. Herved faar Værket Slagside. Indtil da har Forfatteren gjort et prisværdigt Forsøg paa at vurdere Handelen og dens Funktioner i Forhold til det danske Samfunds økonomiske Struktur og Udvikling, men herefter glipper det. Der er ingen Tvivl om, at Direktør Vibæk paa mange Omraader var en meget vidende og belæst Mand med en brændende Kærlighed til det Emne, han behandler. Men han manglede Overblik, og hans Metode og Evne til systematisk Behandling stod ikke i Forhold til hans Viden. Det giver sig stærkest Udslag i Behandlingen af det 19. og 20. Aarhundrede, hvor han knytter Skildringen til Enkeltpersoner, medens Relationen mellem Handelen og de øvrige Samfundsforhold trænges i Baggrunden. Den Belysning, han kaster over disse Mænds Virke, er ensidig og ufyldstgørende, og han formaar ikke at rede det spegede Net ud, hvori ogsaa Traadene til Handelens Historie findes. V.'s Arbejde falder derfor sørgeligt igennem over for en Række fortrinlige Monografier over Handelens Historie, som foreligger paa Hovedsprogene.

Jeg skal med et enkelt Eksempel — valgt blandt mange — illustrere, hvorledes Vibæk behandler sit Stof. Pagina 397 skriver han i Afsnittet om Toldbeskyttelse: Tietgen var saa lydhor overfor Kravet om Toldbeskyttelse, »at han lod sin Ungdoms Frihandelsidéer fare og blev beskyttelsesvenlig, og hans Indflydelse var saa stærk, at han drog den største Del af Handelsstanden med sig bort fra den forrige Generations frihandelsvenlige Indstilling«. Det synes dog, som om Forfatteren selv er blevet betænkelig ved denne Forklaring, hvorfor han skynder sig at tilføje: »Mange af dem drev dog selv Industri eller havde paa anden Vis Tilknytning til den«. Det er ingen Maade at skrive Historie paa. De Oplysninger, han giver om Kampen for og imod Toldbeskyttelse — her og andetsteds i Bogen — er hverken dækkende eller rammende. Det bør bl. a. fremhæves, 1) at Godsejerkredse under Tryk af oversøisk Konkurrence blev protektionistiske, hvilket havde til Følge, at Estrup 1886 forelagde de første agrarprotektionistiske Lovforslag, 2) at Fællesorganisationen for dansk Haandværk og Industri 1887 erklærede sig for Beskyttelse, 3) at »Det nationale Arbejde«s Opraab om Beskyttelse i 1888 var underskrevet af vore førende Industridrivende og endelig 4) at Tietgens Tale paa Handelsmødet i Odense 1885, hvor han som Formand for den danske Handelsstands Fællesrepræsentation lagde op til Protektionisme, kun betød en Manifestering af den Deling inden for Handelsstanden, som allerede havde fundet Sted paa Toldspørgsmaalet. Paa den ene Side stod Import- og Transithandelen sammen med Landbrugets Eksporthandel, paa den anden den Del af Handelsstanden, der var knyttet til Industrien i Forbindelse med Flertallet af de kornproducerende Godsejere. Det var ikke Tietgens Personlighed, der fik Grossererne til at dreje, men ganske naturlige Modsætningsforhold, som bestemte Grupperingen. Tietgen var som Bankmand, Købmand og Industriinteressent en Polygon, hans Partitagen for Beskyttelse viser kun, at hans Industriinteresser var de dominerende.

Naar dette er sagt, skal det dog ogsaa fremhæves, at Behandlingen af det 16.—18. Aarhundrede rager langt op over Skildringen af den nyeste Tid. Her er nedlagt et stort og grundigt Arbejde og her findes mange udmærkede Oplysninger og gode Betragtninger. I sit Forord gør Vibæk selv meget be-

skedent opmærksom paa, at hvis hans Arbejde kunde bidrage til at faa Kritikere til at skrive noget bedre, havde Bogen udfyldt sin Mission. Det var at ønske, om Udgiveren, saafremt en ny Udgave kommer til at foreligge, vilde omarbejde navnlig sidste Del af Bogen, og med Bibeholdelse af de værdifulde Dele af Faderens Arbejde give os en Handelshistorie, som i større Grad tilfredsstiller de berettigede Krav, der kan stilles til en saadan.

Albert Olsen.
